

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Uitgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
VERLICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE“ Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt 4 pct van de opbrengst der verkochte goederen. De Directie: H. KRUK.

SCHEVENINGSCHÉ VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

SHOUD: Bij de herdenking van Batavia's Stichting. — Verbraak-Stichting. — Opening van het Tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden „Persingaän“. — Tentoonstelling met Congres voor de rijpe jeugd. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Ingezonden. — Med.

Bij de Herdenking van Batavia's stichting.
1619 - MEI - 1919.

In barenswée is al wat leeft geboren;
Zwaar is de dracht, die vruchten schenkt aan
[d'aard. —
Geniet de vrucht, de drager wordt vergeten. —
Geveld de boom, die kwijnt na zware dracht!
Het kind groeit op aan 's ouders dierbre hand,
Het kiest zijn weg als vast zijn schreden staan,
Laat los den band, die 't eerst zijn schreden leidde.
Natuurwet ook in Staten-groei en -val.....
Opkomst, beschavingsgroei, volrijpheid —
Gewas dat alle levenssappen eischt,
Opzuigt van stam en wortel..... die vergaan.
Verdord der boomenkruin; en 't jonge kruid
Verrijst, dat onder 't rijk geblaart eenmaal
Voor zonnegloed gedekt zich voelend,
Nu krachtig zelf den kruin verheft,
Ten hemel strekt, en zvelgt in zonneweeld',
Tot weder jonger kruid zijn plaats vervult.
Hier Holland, verdrukt in 't eigen bosch,
Zoekt levenskracht in 't verre Oost,
Bracht daar uw gloed, uw geest, uw nijvre hand,
[uw ziel!
O en, zoon uit Holland's gloriëtijd,
Plantet daar den wasdomrijken boom
't veld, door zonnegloed bestreken,
Waar geurig en schel bloeiend kruid
Ter schuil ging onder 't nieuwe loof;
En wyl, verborgen voor het oog,
Het onder 't vreemd geboomt weer uitweg zoekend,
Zijn wortels spreidend, vaster groevend — herrijst
Naast Holland's dichten bladerendos,
In kracht vereend, verrijkend 't Indisch woud,
't Holland's roem des Landzaat's heil!

Opening van het Tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden „Persingaän“.

Op den 3en Mei j.l. had des namiddags ten 3 ure de officieele opening plaats van het Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden van de Vereeniging „Oost en West“, van Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage.

Velen hadden aan de uitnoodiging tot bijwoning dezer plechtigheid gevolg gegeven, o.m. de heeren Dr. E. Moresco, secretaris-Generaal van het Departement van Koloniën, Mr. D. Fock, voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en Mr. J. A. N. Patijn, Burgemeester van 's-Gravenhage. De Minister van Koloniën, die verhinderd was te komen, had zich doen vertegenwoordigen door den heer Moresco.

De voorzitter der vereeniging „Oost en West“, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, opende de plechtigheid met een rede, waarin hij de voldoening uitsprak, dat het der Vereeniging „Oost en West“ gegeven was, op dezen voor haar gedenkwaardigen dag, waarop zij juist 20 jaren geleden werd gesticht, een lang gekoesterden wensch in vervulling te zien gaan. Dank zij den krachtigen, geldelijken steun van de Regeering, kon dit zonnige huis worden aangekocht en ingericht voor het goede doel: onderdak en verpleging te geven aan hulp-behoevende Indische dienstboden en een ontspanningsplaats te zijn voor alle hier vertoevende personen uit dien stand, waar zij tevens raad en voorlichting kunnen krijgen. Spreker dankte de Commissie van Toezicht op het Tehuis voor hare ijverige, voorbereidende maatregelen, bracht dank aan de Regeering voor haar geldelijken steun en wilde van deze gelegenheid ook gebruik maken om hulde te brengen aan Mevrouw ten Bosch—Bosscher, die gedurende tal van jaren hulp en toevlucht was voor zoovle Indische dienstbaren, die hier in hulpbehoevenden toestand verkeerden. Het was hem aangenaam, te kunnen mededeelen, dat Mevrouw ten Bosch het haar als bewijs van erkentelijkheid aangeboden Eere-Voorzitterschap van de Commissie van Toezicht heeft aanvaard. Spreker verklaarde hiermede het Tehuis voor geopend en sprak den wensch uit, dat het een eereplaats zal innemen onder de vele goede en nuttige instellingen, welke Den Haag telt.

De heer Mr. Moresco, thans het woord nemende, bracht, uit naam van den Minister van Koloniën, die tot zijn leedwezen verhinderd was zelf te komen, gelukwensen uit voor den bloei van het Tehuis.

Waarna de heer R. Zuiderhoff, voorzitter van de Commissie van Toezicht op het Tehuis, namens deze Commissie en den Directeur, dank zegde voor de gesproken, vriendelijke woorden.

Nadat door eenige Inlandsche vrouwen de thee was rondgediend, werd de inrichting, waarin reeds drie Javaansche dienstboden een tehuis hebben gevonden, bezichtigd. Alles zag er even frisch en vriendelijk uit, zelfs een *mandi*-kamer ontbreekt er niet. De bovenste verdieping is bestemd voor de mannelijke bedienden, de benedenste voor de vrouwelijke, terwijl de heer en mevrouw de Munnick, de daartusschen zijnde étage bewonen.

Ten slotte werd den aanwezigen nog een Indische rijstschotel als *slamatan* aangeboden.

Tentoonstelling met Congres voor de rijpe Jeugd.

Dezen zomer, van 16 Juli tot 14 Augustus, zal er in het Gymnasiumgebouw, Laan van Meerdervoort, Den Haag, een belangrijke Tentoonstelling worden gehouden met een driedaagsch Congres, op 21, 22 en 23 Juli, en voordrachten, demonstraties, filmvertooningen, enz. op de andere dagen, alles betreffende de opvoeding en opleiding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd.

De inzendingen voor de Tentoonstelling zijn verdeeld in veertien rubrieken.

- I. Leermiddelen, voor alle vakken van onderwijs (uitsluitend algemeen ontwikkelend onderwijs, openbaar en bijzonder).
- II. Schoolwerk,loyd, handwerken, teekeningen en ander schoolwerk (uitsluitend algemeen ontwikkelend onderwijs, openbaar en bijzonder).
- III. Gebouwen voor algemeen ontwikkelend onderwijs, openbaar en bijzonder):
  - a. teekeningen, foto's en modellen van schoolgebouwen,
  - b. inrichting en meubilering,
  - c. ventilatie, verwarming en verlichting,
  - d. versiering.
- IV. Kunst-, nijverheid- en ambachtsonderwijs en -opleiding:
  - a. school- en andere onderwijsgebouwen,
  - b. leermiddelen,
  - c. leerlingenwerk,
  - d. gegevens betreffende den invloed van de vakopleiding op 't handwerk, de industrie, de kunst enz.
  - e. gegevens betreffende leerlingenwezen en beroepskeuze.
- IV A. Militair onderwijs.
- IV B. Opleiding voor de koloniën.
- V. Jeugdorgansatie, Bonden, vereenigingen, clubs en andere organisaties van en voor de jeugd van verschillende maatschappelijke of godsdienstige richtingen:
  - a. statuten en reglementen; b. jeugdbladen of tijdschriften; c. clubwerk; d. werkprogramma's met bescheiden over cursussen, excursies, spel en sport; e. bibliotheekcatalogi, foto's enz.
- VI. Geestelijk en lichamelijk afwijkende jeugd.
- VII. Tucht- en Opvoedingswezen.
- VIII. Godsdienstige, Zedelijke en Aesthetische Opvoeding: literatuur en gegevens hieromtrent, jeugdlectuur, leermiddelen enz.
- IX. Lichamelijke Opvoeding: gymnastiek, sport, spel, enz.
- X. Hygiëne: woningtoestanden, kleeding, voeding, drankbestrijding, rooken door kinderen.
- XI. Paedologie. (Kinderstudie).
- XII. Arbeid van jeugdige personen: voorwerpen gemaakt op fabrieken, afbeeldingen, statistieken, enquêtes en wetsbepalingen, landbouwverlof, leerplicht, huisindustrie, kinderbescherming in verband hiermede en andere gegevens betreffenden arbeid van jeugdige personen.
- XIII. Ontwikkeling en Ontspanning: alles wat hierop betrekking heeft, inclusief padvinderij.
- XIV. Geschiedkundige afdeling.

VERBRAAK-STICHTING

tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Verantwoording der ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K. W. 6 Maart 1919, No. 10)	f 80.—
Kon. Vereeniging „Het Eereteeken v. Belangrijke Krijgsbedrijven“, den Haag	„ 10.—
Mevrouw C. M. Bosch, den Haag	„ 1.—
	f 91.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

CORN. VAN DER SLUIJS
BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
ALLEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

Een speciale sub-commissie verzorgt de rubriek IV B *Opleiding voor de Koloniën*, bestaande uit:

- Mevr. G. v. Beresteijn-Tromp, Pres. van *Bocatan* en van *Red.-Comm. Kol. Weekblad*, Den Haag.
- Prof. Blaauw, Hoogleraar te Wageningen.
- L. E. Dom van Rombeek, Dep. v. Koloniën, Den Haag, Voorzitter.
- Prof. J. C. van Eerde, Amsterdam.
- J. Hardeman, Ref. Chef. Afd. Onderw. Dep. van Koloniën, Den Haag, Secretaris.
- J. H. Hietink, Ond. Dir. Inl. Opleidingsschool, Den Haag.
- Mevr. M. Kooy-Van Zeggelen, Letterkundige, Haarlem.
- Dr. Zeijlstra, Dir. Kol. Landbouwschool te Deventer.
- J. D. Ros, gedel. der Comm. van Uitvoering, Den Haag, De Ruyterstraat 67a.

Jammer genoeg lieten tijd en omstandigheden niet toe inzendingen uit Oost- en West-Indië te betrekken, toch kan er ook in enkele andere Rubrieken wel 't een en ander te zien zijn op Koloniaal gebied.¹⁾

De lezers van het *Koloniaal Weekblad* zullen zeker belang stellen in den opzet van het geheel, daarom nemen wij hier een deel over van het rondschriven door de *Propaganda-Commissies* over het gehele land verspreid:

„Velen zullen zich herinneren, dat de Bond ter Behartiging van de Belangen van het Kind, een federatie van vereenigingen, die het initiatief genomen heeft tot het houden van Tentoonstelling en Congres, ontstaan is uit de Tentoonstelling „Opvoeding van het Kind van 3—14 jaar” in 1908 te 's-Gravenhage gehouden in het Oud-Rijksarchief op het Plein. Zóó groot was het succes hiervan, dat de vereenigingen, welke die expositie tot stand brachten, besloten deze samenwerking te bestendigen door zich blijvend aanéén te sluiten in bovenvermelde federatie. Zij wenschen thans met medewerking van andere vereenigingen een voortzetting te geven van de tentoonstelling „Opvoeding van het Kind” door de tentoonstelling en het congres „Opvoeding van de Jeugd boven den leerplichtigen leeftijd” te organiseren.

Meer en meer wordt ingezien van hoe groot belang dit tijdperk is voor de ontwikkeling. De benoeming der „Staatscommissie tot onderzoek der ontwikkeling van jeugdige personen van 13—18 jaar” moge onder meer als een bevestiging hiervan beschouwd worden. Er wordt dan ook in alle opzichten reeds veel gedaan voor ons opgroeiend geslacht. Anderzijds echter zijn er juist in verband met dezen leeftijd veel vraagstukken, die nog niet zijn opgelost. Dit geldt niet alleen voor de jeugd, die herhalingschool, (M.)U.L.O.-school, H.B.S., gymnasium, lyceum, kweekschool of militaire inrichting bezoekt. Een groot gedeelte der jongens en meisjes, die van de lagere school komen, staat zonder overgang, zonder leiding, onmiddellijk in het volle leven. De vakopleiding en het leerlingwezen vragen hier onze aandacht. Ook denken wij aan de vele kinderen die, — genoodzaakt zoo spoedig mogelijk mede te helpen om de stoffelijke zorgen der ouders te verlichten — arbeid verrichten, welke aan hun verdere ontwikkeling niet of onvoldoende ten goede komt. Wij denken aan loopjongens en -meisjes, aan kinderen, werkzaam in fabrieken, in huis, op het land en in ateliers.

De godsdienstige en de zedelijke opvoeding en de aesthetische ontwikkeling vormen eveneens een belangrijk onderdeel van onze bemoeiingen. Aan de zorg voor het geestelijk of lichamenlijk misdeelde kind, en aan paedologie zullen afdelingen gewijd worden. Eveneens aan lichamenlijke opvoeding, aan jeugd-organisatie en aan alles, wat ontspanning kan geven, in 't algemeen aan de besteding van den vrijen tijd. Ook de eerste studentenjaren vragen onze belangstelling. Ten slotte zal een geschiedkundige afdeling aan de tentoonstelling verbonden worden.

De tentoonstelling en het congres hebben aldus ten doel een beeld te geven van de ontwikkeling, opleiding en opvoeding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd. Doch niet alleen dat, zij zullen ook het licht laten vallen op gebreken en tekortkomingen in de zorg voor en de opleiding en opvoeding van de rijpere jeugd en wegen tot verbeteringen trachten aan te wijzen.

Het spreekt van zelf, dat bij dezen omvangrijken arbeid veler samenwerking noodig is.

De Commissie van Uitvoering, waaraan de leiding der werkzaamheden is opgedragen roept dan ook de belangstelling, en bovenal den steun en de medewerking in van alle personen en vereenigingen, instellingen enz., die, op welke wijze dan ook, invloed uitoefenen op de ontwikkeling van de rijpere jeugd.

Juist nu de omstandigheden, voor ons land zoo goed als overal elders, zoo moeilijk zijn — nu verschijnselen van degeneratie overal optreden, vraagt de zorg voor de jeugd meer dan ooit onze aandacht en onze toewijding. Hier kan nog worden gezaaid, hier kan nog worden geleid, en wat wij kunnen doen in het belang van onze jeugd, tot veredeling van

¹⁾ Voor reglementen van inzending wende men zich tot Mej. A. Dyserinc, Alg. Secr., Bilderdijkstraat 78, Den Haag.

het karakter, tot verbetering van de opleiding, kan rijke vruchten dragen.

Wij wenden ons daarom tot allen om medewerking. Wij zullen ook veel geld noodig hebben; alleen wanneer velen steunen, kunnen wij ons doel bereiken.²⁾

* * *

Op Donderdagavond 15 dezer, ten 8 ure, zullen Mevrouw W. Ros—Vrijman en Mej. Suze Groshaus, in de Grootte zaal van „Pulchri Studio”, Lange Voorhout 15, Den Haag, op de haar eigene, onderhoudende wijze, deze plannen uitleggen en toelichten.

Alle belangstellenden zijn daarbij hartelijk welkom!
G. v. B. T.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Landhuurzaken in de Vorstenlanden.

Een Beheerder schrijft over bovenstaand onderwerp in het *Soer. Hbl.* en is het niet eens met de wijze van optreden van de B.B.-ambtenaren.

In verband met de voorgenomen reorganisatie in de Vorstenlanden worden aan de Europeesche landbouwendernemers voorstellen gedaan tot conversie van de bestaande landhuurcontracten.

Die voorstellen worden gedaan door de residenten, die zich laten voorlichten door z.g. pachtcommissies, samengesteld uit een gelijk getal Eur. en Jav. ambtenaren en Eur. landbouwendernemers of beheerders van ondernemingen.

De residenten hebben een instructie vastgesteld voor deze pachtcommissies, die voor het bepalen der pachten de vereischte gegevens verzamelen moeten en met redenen omkleede voorstellen aan de residenten doen.

De pacht, waarvan de vaststelling telkens voor een tijdvak van tien jaren geschiedt, „wordt gesteld op het geldswaardig bedrag van hetgeen den grondbezitter per bouw gedurende elke gebruiksperiode door den landhuurder gemiddeld netto zou toevallen bij gebruik van den grond in deelbouw overeenkomstig de plaatselijke gebruiken.”

De residenten van Solo en Djokja hebben pachtcommissies ingesteld, bestaande uit vier ambtelijke en vier niet-ambtelijke leden, benevens een instructie voor die commissies, waarin niet alleen de vrijheid van het verzamelen van gegevens voor een groot deel aan banden gelegd wordt, maar ook in verschillende opzichten wordt voorgeschreven, hoe de cijfers moeten worden gegroepeerd, zoodat het eigenlijke werk van de pachtcommissies grootendeels tot een paskwil gemaakt wordt.

²⁾ Doorlopende persoonlijke toegangskarten, uitsluitend voor de tentoonstelling, kosten / 1.50; idem voor het congres en de tentoonstelling tijdens de congresdagen / 3.—; bewijzen van persoonlijk lidmaatschap / 5.—. Mevr. G. van Beresteijn-Tromp, Heerengracht 7, Den Haag, is, als secretaresse der Centrale Comm. voor Propaganda, gaarne bereid tot het geven van alle gewenschte inlichtingen.

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn, 80
Hobbemastraat h. P. G. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Boemboe Boemboe, Sereh, Kerrie Djawa, Assem, Trassie, Knuflook, Koeping Tikoes, Sedap Malem, Agar-Agar, gedroogde Lombok, Koenjiet, Wadja's, Koekoesans, Rijstlepels, Roode Rözensiroop, Gambier, Bidara-oepas, Boea-Tempagang, Sarongs, Slendangs-Kapstokdoeken, Kleedjes, enz.

WAYANGPOPPEN
BATIKSTOFFEN
(per el)
JAPANSCH EN CHINEESCH
CURIOSA,
GENDIES.

GINNEKEN.

Inrichting voor Physische Therapie

„WÖRISHOFEN”.

Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts.

Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage, Vibro-massage, enz. Behandeling van Zenuwziekten, Rheumatisme, Aandoeningen van Hart- en Ademhalingsorganen, Spijverterings- en Stofwisselingsziekten.

SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.
Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89.
Spreekuur: Vrijdag 12—2 uur n.m. 59

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereeniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG Kneuterdijk 5-7 Tel. H. 1600-924-925	AMSTERDAM Kalverstraat 35 Tel. C. 2153	GRONINGEN Spilstaizen 13 Tel. 2373.
---	--	---

Middelbare School v. Handel en Administratie.

SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

Afd. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. E. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

Afd. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus**. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het alooopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur
F. TIJMSMA

H. S. VAN HASSELT

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...
Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS JASSEN....

ENZ. 119

MAISON VAN HAL

Hofleveranciers van H.M. de Koningin

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heeren- en Dameskleeding

uitsluitend 1ste klas maatwerk

Engelsche Stoffen Fransche Lakens

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

's-Gravenhaagsche Muziekschool „DE TOONKUNST”

Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477 Spreekuur 10-1 en 2-6
Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

Instrumentaal, Vocaal en .....
Theoretisch Onderricht
Prospectus kosteloos. Aanmeldingen dagelijks.

Bij de eerste bijeenkomst der pachtcommissies vertelden de ambtelijke leden, dat alles kant en klaar was. Ze hadden de gronden gegroepeerd, gearreld met de uitkomsten van proefsnitten, de pachtvrijen gegroepeerd (waarbij ook al rekening gehouden was met een geschatten prijs in 1919), aangenomen, dat op alle gronden in den oostmoesson natte padi kan worden geteeld, enz. enz.

Daar de niet-ambtelijke leden geen genoegen wenschten te nemen met deze wijze van werken, lieden ze naast de ambtelijke voorstellen bij den resident niet-ambtelijke voorstellen in.

Laat de resident van Solo in enkele opzichten recht wedervaren aan de voorstellen der niet-ambtelijke leden, de resident van Djokja volgt in zijn besluiten volkomen de voorstellen van de ambtelijke leden.

Onder de beheerders der ondernemingen heerscht nog al wat ontstemming over de besluiten der residenten, vooral over die van den resident van Djokja.

Het komt schr. echter veeleer voor, „dat het gewaardeerd moet worden, dat de resident van Djokja als volbloed ambtenaar maar direct getoond heeft, maar het heen gaat, als ambtenaren de bevoegdheden, de landhuur geheel onder curatele te stellen, als zij de macht in handen krijgen om te bepalen, hoeveel pacht de Europeesche landbouwondernemers voor het gebruik van de gronden moeten opbrengen.”

Een bedenkelijke omstandigheid is nog deze, dat de Eur. landbouwondernemers de pacht voor z.g. conversiegronden niet moeten betalen aan den kleinen man, maar aan de Rijkskas, daar die pacht bestemd is om de gewezen apanagehouders schadeloos te stellen voor het gemis van hetgeen ze uit hun vroegere apanages trokken.

De conversie waarborgt het gebruik van de betrokken gronden voor 50 jaren aan de landbouwondernemers, maar gedurende al die jaren stellen de residenten, die in hoogste instantie beschikken over de rijksuitgaven, de pachten vast. Eerst na die 50 jaren zal de kleine man over de pachten der gronden kunnen beschikken, tenzij de landhuurders die gronden vroeger prijs geven en de kleine man ze daarna als vrije gronden verhuurt.

Wat zal in de gegeven omstandigheden voor de landhuurders en de bevolking het beste zijn?

Volgens schr. moeten de landhuurders niet converteren, maar zelf reorganiseeren, wat zeer wel mogelijk is. De arbeid moet geheel vrij worden en als vrije arbeid met contanten betaald worden en niet grotendeels met het vruchtgebruik van een stuk grond.

Daartoe zouden de landhuurders, zolang hun huurcontracten nog loopen, aan de opgezetenen het vrije genot van den z.g. glebag-grond en van hun dessa-erf moeten geven, en geen cultuurdienst, noch tiran- of krigandiensten meer vorderen, doch allen arbeid als vrijen arbeid betalen.

Daar de regering bij conversie nog vijf jaren arbeidsplicht van de bevolking laat waarborgen, zouden de landhuurders den arbeid bij gedeelten in vijf jaren vrij kunnen verklaren, maar aanstonds allen arbeid als vrijen arbeid betalen.

Teneinde klachten en moeilijkheden te voorkomen, zouden alle ondernemingen tegelijk tot dezen maatregel moeten overgaan.

Volgens de tegenwoordige voorstellen mag aangenomen worden, dat in 1920 één derde gedeelte kan converteren, in 1921 het tweede derde gedeelte en in 1922 het laatste derde deel.

De opgezetenen van het derde gedeelte, dat in 1920 zou converteren, zouden in dat jaar al hun arbeid in contanten betaald krijgen. Zeer waarschijnlijk is het, dat de opgezetenen van de aangrenzende ondernemingen, vooral in het Bantoolsche, er geen genoegen mee zullen nemen, dat hun arbeid nog één of twee jaren lang niet geheel met contanten wordt betaald.

Zij zullen op betaling in contanten aandringen en voldoet men hieraan niet, zoo zijn werkstakingen, brandstichtingen, diefstallen en andere euvelheden te wachten, „waartegen van het binnenslandsch bestuur — evenals in 1918 — hoogstwaarschijnlijk niet veel te verwachten zal zijn.”

Het komt schr. voor in het belang van alle landhuurders te zijn, dat ze eensgezind en gelijktijdig handelen, afgescheiden van de voorstellen der residenten.

Heeft zoo de groote hervorming in de Vorstenlanden plaats gehad, dan bestaat er weinig of geen reden meer om tot conversie van de bestaande huur-

contracten over te gaan, zelfs zijn voor landhuurders en opgezetenen aan het niet-converteeren verschillende voordeelen verbonden.

Wordt het groote voordeel van het converteren, dat een landhuurder het gebruik van zijn tegenwoordig plantareaal nog 50 jaren gewaarborgd wordt, niet overschat door velen?

Van de toestanden op Java over 20 of 30 jaar valt nog weinig te zeggen.

En bovengenoemde waarborg wordt slechts gegeven onder voorwaarde, dat de landhuurders pachten betalen die de residenten gelieven vast te stellen.

Bij de jaarpacht, die de resident voor Djokja thans heeft vastgesteld, zal een suikerfabriek voor één aanplant riet op eerste klas sawah ± f 157 per bouw moeten betalen en op tweede klas sawah f 120 per bouw. Stel den gemiddelden padiprijs over 1919—1929 ongeveer even hoog als dien over het tijdvak 1914—1918, dan zal het weinig moeite kosten om de pachten te brengen op f 175 en f 140.

De landhuurders hebben dan de keus of de vastgestelde pachten te betalen, of de gronden prijs te geven.

De voordeelen van niet-converteeren zijn, dat de opgezetenen, zolang de tegenwoordige huurcontracten loopen, geen landrente behoeven te betalen van de glebag-gronden en dat de opgezetenen der ondernemingen, die geen landrente behoeven te betalen, in minder ongunstige conditie komen in vergelijking met de opgezetenen der kedjawengronden, die wel de beschikking over tweemaal zooveel grond zullen krijgen, doch die daarvan dan ook landrente moeten betalen.

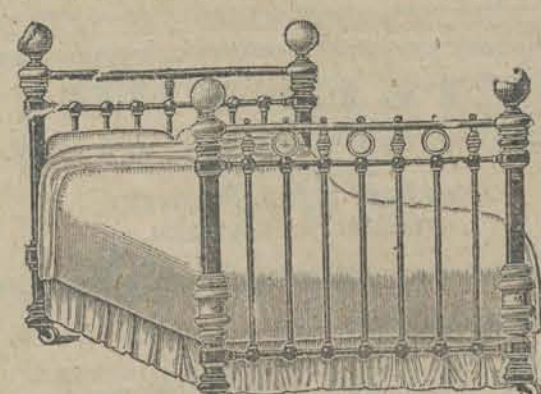
Een derde voordeel is, dat de opgezetenen, zodra de tegenwoordige huurcontracten zijn afgelopen, zelf de pacht van de betrokken gronden kunnen krijgen, in stede dat ze die gedurende 50 jaar naar de rijkskas zullen zien gaan.

De huurcontracten der niet converterende ondernemingen blijven van kracht, zoodat deze ondernemingen belangrijk minder aan pacht zullen betalen dan bij conversie.

Gronden, die langzamerhand vrij komen, kunnen direct weer worden ingehuurd tegen de door den resident bepaalde pacht als minimum. „En zooals de resident van Djokja reeds heeft getoond, zijn door ambtenaren vast te stellen minimum-huurprijzen zóó maximaal, dat zonder eenigen twijfel de opgezetenen over het algemeen genomen, heel graag hun sawahs voor die prijzen zullen verhuren.” De tegalans zelfs voor minder prijs.

Ten slotte helpt een onderneming, die converteert, daadwerkelijk mee om een groot gedeelte van de bekels te verarmen, hen ontevreden te maken en te verbitteren. Converteert een onderneming niet, zoo blijft men in goede verhouding met zijn bekels en al zullen op den duur bezwaarlijk alle tegenwoordige bekels kunnen blijven bestaan, zoo zou men hun aantal allengs kunnen verminderen door bij overlijden of ontslag geen nieuwe bekels aan te stellen.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.
Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Chirurgische
Instrumentenfabriek
LOTH & STÖPLER
Directeur: H. STÖPLER
TRANS 1-UTRECHT
UITRUSTINGEN
voor H.H. DOCTOREN
Complete Installaties
voor Hospitalen
Fabrikante: Nord Compressor

A. C. ZWANG Azn
Veemarktstraat 40 Breda
Telefoon Interc. No. 315.
Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

M. VISSER,
voorh. A. J. ROdBARD.
Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.
Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

..... **Melkinrichting** .....
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683
„PASTEUR”
Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

De Oplossing?

„Nu de tabakscultuur in Deli door een ontijdige afschaffing der poenale sanctie en de groote moeilijkheden, verbonden aan een directe oplossing van het kolonisatie-vraagstuk, zoo al niet met ondergang, dan toch met ernstige stagnatie wordt bedreigd, nu bovendien voor Deli de voedselnood dreigt”, geeft Assistent W. in de *Deli Ct.* een middel aan de hand om misschien tot bevredigende uitkomsten te geraken. Hij wijst erop, dat alle gronden ter Oostkust 7 à 8 jaar braak blijven liggen zonder dat de noodzakelijkheid daarvan op wetenschappelijke gronden is aangetoond, en zonder dat voor lucht-toetreding, noch waterafvoer iets gedaan wordt, zoodat de grond eer verslechtert dan verbetert en men meer last krijgt van schadelijke dieren en ziekten.

De vraag dient overwogen, of de voordeelen van geregelden wisselbouw ter Oostkust in de toekomst niet alle nadeelen in de schaduw zou stellen. Wanneer men na den tabaksoogst (en eventueel nog een padi-oogst van de inlandsche bevolking) alle gronden tweemaal per jaar bebouwd met voedingsgewassen (maïs, padibonen, enz.), dan zou deze nieuwe werkwijze in alle opzichten den grond ten goede komen.

De humuslaag, die men door reboisatie aan den grond poogt toe te voegen, gaat toch bij het z.g. voorwerken door verbranding weer verloren.

Bij voortdurende tusschencultuur verkrijgt men door geregeld omwerken van den bodem en een geregelde bemesting een prachtige laag bouwvelden. Bovendien moet bij een flink laten inwerken van zon en lucht de grond gezonder worden, en zal men de verschillende tabaksziekten met gunstig resultaat bestrijden, want verschillende ziekte veroorzakende bacteriën houden zich op slecht gedraineerde gronden beter in stand dan op goed gedraineerde en vermeerderen zich op tal van in 't wild voorkomende planten.

Bovendien zullen, als de tijd van tabak planten weer is aangekomen geen kosten gemaakt behoeven te worden voor boschakappen, branden, koempelen en drainage, terwijl de kosten voor grondbewerking en bemesting zeker gedaald zullen zijn; door een en ander zal de kostprijs van de tabak aanmerkelijk dalen en de kwaliteit van 't product stijgen.

Daar men verder links en rechts van den aanplant steeds landbouwgewassen heeft, zal men weinig last meer hebben van rupsen en luizen.

Aan het bezwaar, dat het vereischte getal arbeiders weer grooter zal worden, kan tegemoet gekomen worden door het nieuwe systeem slechts geleidelijk in te voeren, terwijl men met één Javaan per twee tabaksvelden zal kunnen volstaan. „Men geve hem een eigen huisje en nog een deel van de opbrengst en het perspectief voor een zeer mooie Javanen kolonisatie is geopend.”

Verder meent Schr., dat niet alleen de kosten voor deze kolonisatie en de kosten der tusschenbemesting zouden zijn goed te maken, maar dat er zelfs nog een behoorlijke winst zou overschieten.

Wanneer men nu reeds een aanvang maakt met de uitvoering van bovenstaande plannen, zal men bij de afschaffing van de poenale sanctie genoeg werkvolk op de onderneming hebben.

Als laatste voordeel, doch niet het kleinste noemt Schr. het feit, dat voor de toekomst de oplossing van het voedselvraagstuk verzekerd is, daar men niet alleen niet van buiten afhankelijk zal zijn, maar zelfs een belangrijk deel zal kunnen uitvoeren.

Suriname.

Ons vorig nummer was reeds afgedrukt toen wij kennis kregen van het hieronder volgende schrijven van den Kon. W. I. Maaldienst aan de „Economische Statistische Berichten” van 23 April betreffende de maatregelen ten opzichte van de Surinaamsche koffie:

„Het zij ons vergund een minder juiste voorstelling van zaken te rectificeren, welke gegeven wordt ten aanzien van het aandeel, dat onze maatschappij zou hebben gehad in het tot stand komen en in de toepassing van den maatregel betreffende de naar Nederland uit te voeren Surinaamsche Liberia-koffie.

„De opvatting, dat wij zouden hebben medegewerkt tot het instellen eener keuring dier koffie en dat door ons, in overleg met de Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij en de Nederlandsche Handelsmaatschappij zou zijn besloten geen andere dan goedgekeurde koffie ter verscheping aan te nemen, berust op een misverstand, dat, naar ons uit de juist ontvangen Surinaamsche bladen blijkt, ook bij de locale pers heeft postgevat.

„Deze keuringsmaatregel werd ingesteld door de N.O.T., aangezien met het oog op het beperkte koffierantsoen, dat Nederland mag invoeren, geen soorten of kwaliteiten mochten worden toegelaten, die voor de consumptie hier te lande ongeschikt zijn. Aangezien zich onder de Suriname Liberia-koffie zulke kwaliteiten bevinden, heeft de N.O.T. in het belang van de Nederlandsche consumptie een keuring der van Suriname naar hier te verschepen koffie

ingesteld. Zonder zoodanige keuring had waarschijnlijk in het geheel geen koffie van Suriname naar Nederland verscheept kunnen worden.

„Voor de naar Nederland aan te nemen lading is de rederij afhankelijk van de door de N.O.T. ingestelde bepalingen en zoo heeft zij ook betreffende dezen maatregel de daarnit voortvloeiende instructies aan haren agent in Paramaribo moeten verstrekken.”

De K. W. I. M. heeft dus aan het gebeurde geen schuld. (Zie ons vorig nummer).

Niettemin blijft er nog het een en ander op te helderen over.

In haar rekest aan den Gouverneur schreef de Vereeniging voor den grooten Landbouw, dat, volgens de circulaire van den agent de K.W.I.M. „in het vervolg” geen koffie zou vervoeren, die niet aan de gestelde eischen voldoet. De bedoeling is toch zeker „zoolang de N.O.T. iets in te brengen heeft”, wat gelukkig niet lang meer zal duren.

Voorts schreef genoemde Vereeniging, dat de koffie van vreemde landen (Venezuala, Guatemala en Haiti), welke naar Curaçao was vervoerd zonder eenige keuring, wel voor vervoer door de K. W. I. M. wordt aangenomen. Wat is hiervan waar? Zou de N.O.T. consenten hebben verstrekt voor minderwaardige koffie uit vreemde landen, maar die geweigerd hebben voor Surinaamsche koffie?

Is het voorts niet bespottelijk te spreken van „soorten of kwaliteiten, die ongeschikt zijn voor de consumptie hier te lande”, waar men uit gebrek aan koffie allerlei waardelooze surrogaten heeft geslikt?

Die mindere kwaliteiten zouden in deze dure tijden zeer welkom geweest zijn aan gezinnen met magere beurzen. Zoozeer heeft de N.O.T. de Nederlandsche verbruikers willen beschermen, dat op de keuring in Suriname nog een keuring in Nederland moest volgen!

En waarom heeft de N.O.T. de samenstelling der keuringscommissie in Suriname niet opgedragen aan de beide vereenigingen voor den grooten landbouw, inplaats van aan de agenten van de Nederlandsche Handelsmaatschappij?

Naar ons gebleken is uit particuliere brieven, die men ons ter lezing heeft aangeboden, is het met die keuring in Suriname wonderlijk toegegaan. De tijdruimte was te kort en de keuringscommissie niet voldoende op de hoogte van de haar onverhoeds opgedragen taak.

Aan een correspondentie uit Suriname in de „N. R. Ct.” van 3 Mei ontleenen wij nog het volgende:

„Doch zooda als de maatregel nu plotseling hier toegepast wordt, wordt hij algemeen een staaltje van grove willekeur geacht. Ja, want wat moeten houders van N.O.T. vergunning, zonder beperking verleend, nu daarmede aanvangen, en welk een loon wordt hun beschoren, die te goeder trouw door ophoop of voorschot het bedrijf hebben gaande gehouden met de verkregen koffie als onderpand. Zij meenden, en niet ten onrechte, te kunnen volstaan met het aannemen van een product van goede hoedanigheid om nu ineens te ervaren, dat de voor de N.O.T. keurende commissie ook haar veto doet gelden voor overigens goede kwaliteit koffie, waarin een klein percentage gebroken boonen voorkomt. Als treffend staaltje hiervan werd mij medegedeeld, dat koffie afgekeurd werd, in samenstelling en soort overeenkomend met partijen, die, in 1917 naar Holland verscheept, er den toen hoogst besteden prijs haalden.

En al waag ik de veronderstelling, dat onze

J. M. van KEMPEN & ZONEN
Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 40
s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenstraat.
STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL,
FLANEL en KATOEN.
NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.
MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.
Groote keuze in Costumerokken. 76
Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe
de Chine, Zijde, Voile ninon en in prima kwaliteit
Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

**Zuid-Hollandsche
Brood en Beschuitfabriek**
WALDORPSTRAAT 16—22
s-GRAVENHAGE TELEF. 1163
Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.
Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 % gewaarborgd.

**Het Fotografisch Atelier
van A. M. A. SUSAN**
is alleen gevestigd
Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein
TELEFOON 6757.
Men lette op het juiste adres.

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

tweede soort koffie in Holland niet genietbaar is, waarom ons dan de gelegenheid benomen tot verscheping naar Nederland en afzet elders, waar in de laatste jaren zooveel surrogaat koffie genuttigd werd?

Het is te hopen, dat, ter voorkoming van grootere schade, spoedig klaarheid kome in de verscheping en den afzet van het Surinaamsche product, anders loopen wij hier aan den grond.

Ook hier blijkt het betere de vijand van het goede, doch in dezen tijd zijn er factoren te over, die ook het mindere hier of daar bijzonder op prijs doen stellen, en waarom zouden wij dan daarmee moeten blijven zitten nu het er eenmaal is?

Inmiddels heeft de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel in antwoord op vragen van den heer **T r e u b** verklaard geen bezwaar te hebben door het toestaan van uitvoer zoowel van eikels als van koffie-surrogaten den betrokken fabrikan ten een afzetgebied in het buitenland te verschaffen.

In Suriname moet men blijven stikken in de koffie, geen surrogaat!

Voor wij van deze koffie-historie afstappen nog een vraag aan de K. W. I. Mail: Naar men aan de „N. R. Ct.” — 3 Mei, Avondblad D — mededeelt, „zijn de goederen vrachten der Holland-Amerika lijn van New-York naar Nederland, die in Maart j.l. reeds aanzienlijk werden verlaagd, thans opnieuw belangrijk lager gesteld.

Ook de vrachten van Java naar Nederland hebben in de laatste weken een gevoelige verlaging ondergaan.

Zal nu ook de K. W. I. M. de goederen vrachten verlagen, of is dit reeds geschied?

***

Het door Amerika in beslag genomen stoomschip Jan van Nassau is Maandagochtend van Dantzig te IJmuiden aangekomen om weder aan de Kon. West Ind. Maildienst te worden overgegeven.

***

Uit „De West” van 14 en 25 Februari knippen wij de volgende berichten:

Voor de verschillende cursussen van den **S t u d i e k r i n g** hebben zich 447 dames en heeren laten inschrijven.

***

Overleden de oudste inwonerster van Suriname, Jansje Domerval, die in October j.l. 103 jaar oud geworden was.

Tot voor korten tijd was de oude dame nog vrij goed ter been, had goede oogen en nam ijverig deel aan allerlei huiswerk.

***

In Demerara is eenigen tijd geleden een mooie diamant gevonden van 27 1/2 karaat.

Er is sprake van om deze edelsteen als een huldeblijk aan te bieden aan den Franschen maarschalk Foch.

***

In Londen is een krachtig syndicaat gevormd, onder leiding van den oud-Gouverneur Sir Frederic Hodgson, voor exploitatie van bauxiet in Engelsch Guyana.

***

Het Gouvernement van Demerara heeft een graafmachine ingevoerd voor het maken van kanalen en wegen, waardoor men 500 arbeiders uitspaart. De machine is van de Austin Company te Chicago, en is in staat een kanaal te delven van 50 voet breedte van boven, 30 voet op den bodem en 10 voet diepte. De opgehaalde grond kan tot een afstand van 100 voet worden gedeponceerd.

***

Volgens een mededeeling, die men in Suriname ontving van het Parijsche blad „La Poste Aerienn e” zou de inmiddels omgekomen vlieger **V é d r i n e s** binnenkort een bezoek gebracht hebben aan Paramaribo als daar ten minste gelegenheid was voor landing van den vlieger.

***

In „De Nieuwe Courant” van 1 Mei een artikel, getiteld „De Portugeesche Joden in Suriname”, dat aldus aanvaagt:

„In de volgende maand zal het 250 jaar geleden zijn, dat in Suriname de eerste Portugeesch-Joodsche kolonisten — uit Spanje, Portugal en Brazilië verdreven — zich vestigden en door hun kennis van den landbouw, in Brazilië verkregen, in de 18e eeuw veel hebben bijgedragen tot den bloei en de welvaart dier kolonie.”

Naar de mededeelingen in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië” (onder het hoofd Israël. gemeenten) is dit tijdstip van eerste vestiging — 1600 — niet juist, daar het blijktens archiefstukken vaststaat, dat er reeds in 1639 een Joodsche gemeente bestond.

***

Volgens een schrijven aan de „N. R. Ct.” van 29 April — Avondblad A — heeft de vereeniging „M u d a t o” op 28 April in den Haag haar eerste jaarvergadering gehouden.

„Mudato” beoogt in de eerste plaats de wetenschap, t.a.v. de grondelementen van de muziek, de dans- en toneelkunst van Oost- en West-Indië te dienen.

Het artikel „Muziek-instrumenten en Muziek” in bovengenoemde Encyclopaedie, waarin bijeengebracht is wat men thans daarvan weet, eindigt met deze woorden: „Alles bijeengenomen — aan de studie der Indianen- en Boschnegermuziek van Suriname moet nog begonnen worden.”

„Mudato” vindt dus ook in Suriname een ruim veld van studie.

***

Wij vinden het volgende uitknipsel uit een recent nummer van de „N. R. Ct.” op onze schrijftafel liggen:

„Sir Alfred Keogh, de rector van het Imperial College of Science and Technology in South Kensington, heeft gezegd, dat zijn technische school zich, na in den oorlog alle zeilen bijgezet te hebben, nu ging toeleggen op het helpen van handel en nijverheid. Wij leiden, zoo zeide hij, wetenschappelijke mannen op om de nijverheid te helpen, door vermindering van kosten, verbetering van methoden en het onderzoek van nieuwe vraagstukken.

Voor den oorlog had de school een afdeling voor de physiologie en de pathologie van planten opgericht. Een student ging naar een rubberplantage toe en rekende dadelijk af met een ziekte, die den oogst vernietigde. Hierop ontdekte hij, dat een zekere toestand, waarin rubber soms verkeert en die een kostbaar raffineeringsproces noodig maakte, veroorzaakt werd door een zwam, en ook dat verhielp hij.”

Zou Dr. **S t a h e l**, die zich met verlof in Europa bevindt, zich niet in verbinding kunnen stellen met het Imperial College, dat over menschen beschikt die zoo snel „afrekenen” met plantenziekten?

***

Het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist heeft door de bankiers Insinger en Co. te Amsterdam een gift van f 1500 ontvangen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

C. S. I. In Maart j.l. hield de C. S. I., volgens de *Kaom Moeda*, groote volksvergaderingen te Tjiwedjei, Oedjoengbroeng en Tjimahi (Preanger-Regentschappen). Het volksraadslid Tjokroaminota kon slechts de eerste medemaken en moest daar van daan naar Soerabaja terugkeeren, wegens ziekte (typhus) van een zijner kinderen. De secretaris van de Centrale, de heer Sosrokardono had met den commissaris Raden Hasan Djajadiningrat (bekend om zijn uitstekend voorstel in zake de dessaraden) de leiding. Verder waren aanwezig de heer Alimin van Batavia, de onderwijzer van Tjangkring, bekend uit de Madjalajazaak. Laatstbedoelde is een jonge, Hollandsch sprekende man, waar pit in zit. Niet te verwonderen, dat hij het met de antieke Inlandsche ambtenarij te kwaad kreeg, die aan de ontwikkelde jonge generatie, die ontwikkeling misgunt. De vergaderingen hadden een ordelijk verloop. Slechts meende te Oedjoengbroeng de wedana te moe-

Monarch
Wahl
schrijfmachine
met optel- en
aftrekapparaat.

HOOPDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & CO
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

Fabriek van 144
FORNUIZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCHEVENINGEN
Telef. Interc. 654

Fa P. J. MEIJIS & ZON Wassenaarsche-
Hofleveranciers straat 1, 3, 5.

BUNSCHOTEN & DE GOOLJER
HOFLEVERANCIERS 125
Oudegracht 118 w.z. · UTRECHT · Tel. Interc. 174

**ORIGINEELE
ENGELSCH
STOFFEN**

KLEEDERMAKERIJ.
*Indische
Uitrustingen.*
Bereizen geheel Nederland.

CRÉATIONS EXCLUSIVES
Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux
THÉÂTRE, BAL.

E. H. MERTENS-STRIVAIS
DESSINATEUR - BRODEUR
55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.
Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages points
clairs et plissés.
LIVRAISON EN UNE HEURE! 128

F. L. VAN BOMMEL
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.

GEBRS. VLES - LEIDEN
Kleermakerij
BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393
Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen
in groote keuze voorradig.

Uitrustingen voor Indië

Laat Uwe woning
Electrisch Verlichten
(hetzij voor eigen rekening of voor
rekening der Centrale)
bij de
N.V. Electro-Technisch Bureau
v.h. **W. HAAXMAN & Co.** 108
gevestigd te **AMSTERDAM**, Singel 176.
Bijkantoren: **DEN HAAG**, Piet Heinstraat 29.
NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.
ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.
INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

ten protesteeren, toen de gemaakte onderscheiding tusschen „politieke en economische” stakingen besproken en toegelicht werd. Dat was „politiek” en dus verboden. Overigens werden het voedselvraagstuk, dessa- en regentschapsraden en de parlementaire ontwikkeling besproken.

Regentschapsraad. Onder voorzitterschap van den Resident had te Serang in Maart j.l. in de *Kabupaten* een vergadering plaats ter bespreking van de samenstelling van een regentschapsraad. Er waren vele partikuliere aanwezig, onder wie het meest de samenschen, Chinezen en Arabieren. Na een korte inleiding door den heer Kinderman en een uiteenzetting daarvan in de landstaal door den regent, volgde een zeer geanimeerd debat, waaruit wel de groote belangstelling voor den regentschapsraad bleek. In het algemeen was men vóór een directe verkiezing, van een gemengden raad, met meer bevoegdheden dan thans voorgenomen is daaraan te schenken, o.a. wegens verzorging, beslissing over erfpachtskwesties en suikerfabrieken, aanvragen tot aanstelling van pangoloes enz. Het vorenstaande door den heer Hasandjadiningrat voorgesteld werd door de vergadering met algemeene instemming ontvangen. Daarna zou een bespreking met het bestuur volgen. (*Kaem Moeda*).

Opruiing. In Maart j.l. moest de heer *Darsono* wederom voor den landraad verschijnen wegens opruiing tot het plegen van een aanslag tegen het leven van de „orang orang yang pamerintah” en wegens belediging van den assistent-resident Wulf, die in de *Soeara Rajat* van machtsmisbruik beschuldigd werd. Beklaagde erkende de gecrimineerde artikelen geschreven te hebben, doch niet de bedoeling gehad te hebben om op te ruien, terwijl het artikel omtrent den heer Wulf een vertaling was uit het Bataviaasch Nieuwsblad. (Dit betrof een optreden van bestuurswege tegen credietnemers van de Volksbanken, welke personen later, volgens bericht, door den rechter zijn vrijgesproken). Omdat een getuige nog verhoord moest worden, werd de behandeling uitgesteld. (*Kaem Moeda*).

Int. Journalistenbond. Op twee avonden vergaderden in een van de Inlandsche Sociëteiten te Solo een tweehonderdtal belangstellenden, waaronder zeventig à tachtig journalisten tot wederoprichting van den Inlandschen Journalistenbond. In zijn openingswoord wees Dr. Tjiptomangoen Koesoemo er op, hoe eenige jaren geleden, een Inlandsche journalistenbond in het leven was geroepen, met het doel eensgezindheid en samenwerking tusschen de Inlandsche persbroeders te bevorderen en gezamenlijk sterk te staan voor de algemeene belangen. De persvervolgingen, welke door de zwaarte van de opgelegde straffen en door de stijgende veelvuldigheid der vervolgingen aanleiding gaven van een „rassenjustitie” te spreken, noodzaakten tot nauweren samenhang. Wie kunnen er lid van worden? Alle journalisten, die zich „Indiër” gevoelen, dus ook Chinezen en Europeanen. Semaoen uit Semarang voerde meermalen het woord. Hij erkende verschil in opleiding en bekwaamheid van Europeesche en Inlandsche journalisten, zooals deze laatsten tot dusver voor de nationale zaak beschikbaar zijn, maar vroeg zich af, of dit verschil in opleiding en bekwaamheid dan persé moest leiden tot zwaardere bestraffing van de minder ontwikkelde. Ook Dr. Tjipto erkende verschil in vorming, maar drong aan op recht en rechtvaardigheid. Bij het uitvoerig debat over de wenschelijkheid om, evenals vroeger bij persdelicten het geval was, ook de Inlandsche journalisten evenals hunne Europeesche collega's voor de Raden van Justitie in stede van de Landraden te doen terecht staan, werd er op gewezen, hoe daardoor meer tijd voor verweer en raadpleging van juristen werd verkregen, terwijl harde noten te kraken werden gegeven over de houding en de onkunde van de Inlandsche landraadsleden, van wie Dr. Tjipto positief verzekerde, dat zij tijdens de verhooren en bij de behandeling der zaak vaak knikkebolden, om eerst wakker te worden, als zij bij de uitspraak hun stem hebben te geven. Ook het geval Moeis is — zeide hij — een illustratie van het gevaar van zoo'n alleen rechtsprekenden landrechter, of alleen het hoogste woord en de juridische wijsheid in pacht hebbenden voorzitter van den landraad. Maar och — ook de Raad van Justitie gaf de allerhoogste boete in het aangehaalde geval. De hetze op de Inlandsche journalisten en de razzia onder hen, is in vollen gang. Eenstemmig besloot men tot de vorming van den Bond over te gaan, die de Bond van Indiërs Journalisten zal heeten. Een bestuur werd gevormd en besloten een telegram aan de Tweede Kamer en aan den Volksraad te zenden om te protesteeren tegen de „voorloopige inhechtenisname” van den heer Darsono op last van den assistent-resident van Soerabaja, en waarbij in het algemeen er op werd aangedrongen de preventieve hechtenis voor journalistieke misdrijven (of wat zoo heet) uit te schakelen. De onmiddellijke invrijheidstelling van Darsono werd gevraagd. Voor de telegramkosten werd staande de vergadering een collecte gehouden, die ruim f 120.— opbracht, wat genoeg werd geoordeeld. Verder werd besloten tot de vorming van een „weerstandskas” om de leden van juridische voorlichtingen en bijstand bij hun delicten te kunnen voorzien, en tevens tot steun van het achterblijvende gezin van de zoo onmenselijk ge-

strafte critici, die slechts de echo's zijn van de openbare meening en aan deze stemming uiting geven.

(*Darmo Kondo*).

Door *Semaoen* en *Partoatmodjo* beiden van de Semarangse *Sinar Hindia*, werd aan alle Inlandsche journalisten een oproepingscirculaire gezonden voor het houden van een congres in de Soenanstad. De eerste twee zinsneden, waarmede dit rondschrift van aanvangt geven een verklaring voor deze congresplannen. Zij volgen hieronder:

„Zooals de heeren weten, wordt het lot van de Inlandsche journalisten thans door een gevaar bedreigd, omdat de persdelictduivel steeds zijn tanden toont, in verband met den hongersnood en de (politieke) beweging, welke wij moeten steunen. In de vorige volksraadszitting heeft de Regeering gezegd, dat er eerst een voldoende aantal persdelicten onder de Inlandsche volksleiders zal vallen, voordat tot uitzetting zal worden overgegaan.”

Voorts wordt geschreven, dat om hiertegen den strijd te kunnen aanbinden een congres in de Mangkoe-Negaran Sociëteit te Solo zal worden bijeengeroepen, waarin tevens een journalistenbond zal worden opgericht. De verschillende richtingen behoeven geen bezwaar te zijn, daar de bond zich neutraal moet houden, en alleen ageeren voor persvrijheid, ontslag uit de preventieve hechtenis, berechtiging van de persdelicten door den Raad van Justitie enz. Het ontwerp-programma voor het a.s. congres vermeldt verschillende openbare voordrachten, terwijl een voorstel ter tafel zal worden gebracht om de Regeering te verzoeken, om eens in de drie maanden alle persdelicten tegelijk in behandeling te nemen.

Voedselnood. In Solo is de rijstprijs tot f 20.— gestegen, terwijl een regeling is getroffen om ander voedsel te leeren eten. Men krijgt n.m. geen rijst bij de Chineesche wederverkooopers, of men moet er kedelee bij koopen. Twee kati's rijst à f 0.40 verplicht tot aankoop van een kati kedelee. In Djokdja is de prijs f 16.50. Aan de missegit op de aloen-aloen lor is de rijst te koop. Daartegenover wordt in de kadjangloodsen gekookt voor de gratisverstrekking, waarvan vele honderden profiteeren. De ziekte-toestand is nog steeds onrustbarend, de sterfte vrij groot. (*Darmo Kondo*).

Lid Volksraad. De heer H. A. Salim zet in de *Neratja* de gevaren uittoen, waaraan een Volksleider, tevens Volksraadlid zoo blootstaat, n.m. om van zijn lidmaatschap van dat college te worden ontzet. Art. 133 van het Regeerings-Reglement zegt o.a.: Lid van den Volksraad kunnen alleen zijn mannelijke ingezetenen van N. I., die,

1e. geen gevangenisstraf of een zwaardere straf dan wel dwangarbeid ondergaan hebben, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete, of wegens politiovertreding;

2e. niet dan op eervolle wijze uit 's lands dienst ontslagen zijn.

Dan zet schrijver uiteen, welke *rantjaus* er voor den Inlandschen volksleider gereed staan, n.m. als

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”
Amsterdam 142
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Pension FRISIA 102
Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN
Pension vanaf f 4.- per dag.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”
voorheen BLOEMINK 66
APELDOORN.
De meest bekende inrichting ter plaatse
Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK,
voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

Restaurant VAN DER PIJL
PLAATS 18 :: LA HAYE 147

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant
„Central”
De meest bekende Inrichting der Residentie. 111

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble 106
WILLY HONSBEEK & Z.

Hôtel „de Oude Doelen”
en
Pavillon „Oude Doelen”
DEN HAAG - SCHEVENINGEN 127
Restaurant de tout première ordre.
Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert
American Bar Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 133

Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

MAISON VAN RIJN
Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060
Uitzenden van Diners
van af 90 cent. 57
Meermalen bekroond. C. JENNER

Hotel de Bellevue 137
Bezuidenhout 15
's-GRAVENHAGE
Tel. Interc. H 447.

Maison van Wijk
Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Diners en Soupers.
135 KOUDE EN WARMESCHOTELS. J. H. M. KOETS

in het openbaar verschillende ondeden en verwerdigheden en fouten van het gezag bespreekt en middelen aangeeft om deze uit den weg te ruimen; verder als hij in het openbaar de ellende en het ongeluk van de bevolking uiteenzet en daarvoor de oorzaken moet aangeven, waarvoor hij de vijandschap opwekt tusschen de volksgroep en degenen, die deze ellende veroorzaakt hebben. Voorts als hij de leiding van een dagblad heeft, of schrijft over belevingen en de belangen van de bevolking, welke tegemoetkoming belet en geschaad worden door het gezag en het kapitaal.

In al zijn doen en laten, schrijft het blad verder, bevindt hij zich tegenover *rantjaus* (scherp aangevoelde bamboes, welke in den grond worden gestoken) en zeer moeilijk valt het hem zich van die verschillende *rantjaus* te vrijwaren. Of zij al dan niet zullen vrijloopen, hangt geheel af van den wil van het gezag, want het net van de strafwet kan op ieder oogenblik en elk tijdstip over hen heen geworpen worden. Wat is er niet verboden aan denken, die onder ligt? vraagt het blad. De Inlandische volksleiders kunnen om veel redenen in de gevangenis geworpen worden. Indien zij n.m. haat en minachting opwekken tegen de Regeering of tusschen bevolkingsgroepen onderling; als zij opzetten tegen de Regeering in verzet te komen, of tegen een ambtenaar. Verder indien zij zulk een ambtenaar in zijn dienstverrichtingen, aantasten of hem verwoeden. Dat zijn enkele *rantjaus*, welke open en bloot liggen, maar er zijn nog andere, die verdeckt zijn opgesteld, zooals het uitvoeren van dwang op iemand om lid te worden van een bepaalde vereniging, zooals bijv. te Madjatara is gebeurd; het zich eigenen van eenig gezag enz. enz. zonder einde, hoe lang er knappe gezagsmensen gevonden worden, die mooie bedenkels kunnen uitvinden.

Boedi Octomo. De *Neratja* weet mede te deelen, dat deze vereniging in een vergadering van 14 Februari j.l. te Solo gehouden, na een uitweiding van het volksraadlid *Dr. Radjiman* over de verdienste van de huidige Regeering, een motie heeft aangenomen met de volgende inhoud:

„Overwegende, dat thans het oogenblik gekomen is om duidelijk uiteen te zetten, in welke richting de Regeering zich heeft te bewegen ten opzichte van het bestuur in Indië;”

„Overwegende, dat de algemeene vergadering van de grootste deel zich kan vereenigen met het hoofddoel der Regeering, dat uiteengezet werd door de Regeering gemachtigde Mr. Dr. Talma in de Volksraadszitting van December;

„Besluit om instemming te betuigen met de Regeeringsinzichten, en spreekt de hoop uit, dat Zijne Excellentie Mr. J. P. Graaf van Limburg Styrum, hoofd der huidige Regeering, langer in Indië mogen blijven.”

De motie zou aan Zijne Excellentie, andere autochthonen en Volksvertegenwoordiging aangeboden worden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Schadeloosstelling. Volgens een draadbericht van *Soe Pien Djiet Pao*, zou de Chineesche Regeering in Peking bij het Nederlandsche Gouvernement een eisch van schadeloosstelling ingediend hebben voor vergoeding van den moord en de vernietiging van eigendommen der Chineezers bij de jongste onrusten in Koedoes. Een bedrag van 400.000 dollars wordt er geëischt. (Aan de lezers wordt in herinnering gebracht, dat de materiele schade ongeveer vier ton bedraagt, zoodat de schadeloosstelling geëischt een winstgevend zaakje voor de berooide Chineesche schatkist belooft te worden).

Protest. Uit Soerabaja vernemen wij, alzoo de *Perniagan*, dat aldaar de bekende Chineesche openbare vergadering om te protesteeren tegen de wet voor het Nederlandsch-onderdaansch heeft plaats gehad in het gebouw van de vereniging *Hoo Hap Tjantian*. De vergadering werd bijgewoond door ongeveer 3000 Chineezers en afgevaardigden van veertig Chineseche verenigingen, vertegenwoordigende ongeveer 60000 stemmen. De inleider, de heer *The Kian Sing* sprak over het leven der Chineezers in Indië, negen jaar geleden en tegenwoordig. Hij constateerde dat, ofschoon de Chineezers vroeger bevoordeld werden als melkkoeien, hun leven toch veel armer was dan thans, en beweerde, dat de Chineezers altijd worden uitgezogen door allerlei belastingheffingen, doch dat hunne rechten niet zijn als die van Inlanders en Europeanen en ook niet als die van andere vreemdelingen. De heer *Liem Kwee* zeide, dat door het Nederlandsche onderdaansch de Chineezers zich zullen gevoelen als Inlanders, omdat zij alsdan hun natie als Chineseche onderdanen zullen verliezen. Daarna werd een motie aangenomen, waarin tegen de wet van het Nederlandsch-onderdaansch geprotesteerd zal worden en hunne grieven worden betuigd, dat toen China en Nederland in 1911 een traktaat sloten, China toestemde in de regeling van het Nederlandsche onderdaansch. Verder zou behalve een verandering dezer wet, gevraagd worden, dat Indië Chinesezen, wanneer zij meerderjarig zijn, zullen worden toegestaan hunnen landraad zelf te kiezen. In slotte werd een uitvoerend comité benoemd be-

staande uit de heeren *The Kian Sing*, *Hien Lie* en *Ang Jan Wan* van Buitenzorg. Deze drie zouden de motie verder uitvoeren.

Meetings. In hetzelfde blad (*Perniagan*) wordt medegedeeld, dat op een nader vast te stellen datum te Semarang, Soerabaja en Batavia groote meetings gehouden zullen worden door Chineseche vertegenwoordigers van Oost-, Midden- en West-Java van het comité van actie, om afgevaardigden te benoemen, die aan de Chineseche Regeering te Peking een motie zullen aanbieden tegen de toepassing der militiewet en de wet op het Nederlandsch onderdaansch voor Chinesezen. Genoemde gedeputeerden zouden voorts waarschijnlijk naar Parijs gaan, om besprekingen te voeren met den Chinesechen gezant aldaar, teneinde de belangen der Indische Chinesezen op de vredesconferentie te bepleiten.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Hoe de onlusten in Britsch-Indië begonnen.

„t Nr. van de mail-éditie van the Times of India, dd. 5 April, geeft bijzonderheden omtrent den aanvang van de wanordeligheden in Delhi, die zich over andere plaatsen verspreid of elders herhaald hebben, en waarover wij reeds telegrafische mededeelingen overnamen.

Eenige inwoners van Delhi deden een oproep om Zondag 30 Maart tot een vastendag te maken als protest tegen 't aannemen van de wet betreffende de revolutionaire misdaden. 't Bleeft echter niet bij 't protest van vrome uiting. 't Kwam tot betogingen op straat, de trams werden aangehouden, de inzittenden verplicht uit te stappen, met rijsuigen werd hetzelfde gedaan. Fietsrijders moesten afstijgen. Dan moesten de winkels sluiten, ook de banketbakkers, die op Zondag anders goede zaken doen. De houders van kraampjes bij 't station werden er eindelijk ook in betrokken; daar de veiligheid in 't station hiertoe in 't gedrang kwam, trad de politie hier voor 't eerst wat krachtiger op, twee der belhamels werden ingepalmd.

Het gebruikelijke spel vond nu plaats, het vrijlaten van de opgebrachten werd geëischt. Hiervoor werd een volksooploop in beweging gebracht. De politie riep de hulp van de troepen in. Deze bezetten enkele punten, o.a. met machinegeweren. De waarschuwingen hielpen niet, vóórdat er gevuurd moest worden. Een vrij groot aantal gewonden betaalde 't gelag. De slachtoffers waren weer niet de organisators van de Satyagraha beweging, deze staan, zegt de T. O. I., nooit in 't front der menigte, maar wel de opgezweepen en onwetenden, die in 't relletje zijn meegesleept. De leiders verschuilen er zich zelfs veelal achter, dat zij gewelddadig optreden afgeraden hebben, maar zij weten maar al te goed dat hier de eetlust komt met 't eten, bij oproepen tot verzet tegen de wet raken de handelingen spoedig buiten elke controle, dit te meer in een land als Indië en in 't onderhavige geval, waarbij de inzet een wet betrof, die de revolutionaire misdaden strafbaar stelde.

De rust werd in Delhi hersteld, maar 't vuur is, zooals men weet, op andere plaatsen overgeslagen en geheel rustig is 't zelfs nu nog niet in geheel Britsch-Indië.

Japansche leergangen in Australië.

't Ministerie van onderwijs in N. Zuid Wales heeft in de inrichtingen van hooger onderwijs en aan de universiteiten te Sydney cursussen in 't Japansch opengesteld. De proef met 50 knapen van ongeveer 13 jaar genomen, heeft goede verwachtingen gegeven, niettegenstaande het Japansch geldt als de lastigste taal te leeren van de wereld. De bedoeling is, bij grooter uitbreiding van den maatregel, tot toenadering in de betrekkingen tusschen de twee landen te komen.

Oud-strijders landontginners.

De regeering van Nieuw Zeeland heeft op uitgebreide schaal land beschikbaar gesteld voor uit den oorlog terugkeerde soldaten. Volgens een mededeeling van 31 Maart waren 473.000 acres toegewezen aan 1133 hunner. Van uitgestrekte terreinen, waarover de regeering te beschikken heeft, zijn gedeelten echter niet tot dadelijke ontginning te gebruiken, daarom wordt stelselmatig te werk gegaan. Soms wordt een stuk aan een eenling gegeven, die er terstond de schop in den grond kan steken. Elders worden groepen samen aan den arbeid gezet om gemeenschappelijk bosch in gras- en bouwland om te zetten. De aangewezen streek is in districten verdeeld, zij staat onder leiding en beheer; met regeeringshulp wordt zoo 't nog niet ontgonnen gebied omgezet in concessie-landen van de oud-strijders.

De concessionarissen mogen hun eigendom niet eerder dan na tien jaren aan anderen overdoen. Voor-schotten kunnen tot 500 P. St. worden verleend.

Ook aan gewezen soldaten, die bepaald in de reeds bewoonde plaatsen willen blijven, wordt voorschot gegeven om een woning te krijgen en in te richten. Hier-van was door een 1200 tal gebruik gemaakt.

Een zwarte O.-W.er.

In een van zijne „Menus propos“ in la Dépêche coloniale vertelt Broussard van een kabyl straatveger in Parijs in functie aangetroffen.

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal . . . . . f 60,000,000.-

Statutaire Reserve . . . . . - 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

BEROOVING

Wij verzekeren U tegen alle schade, tengevolge van het op eenigerlei wijze verloren gaan van Effecten, Bankpapier, Specie en andere Geldswaarden, zich bevindende in handen van Uw personeel.

GUNSTIGE VOORWAARDEN. BILLIJKE PREMIE.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 100 stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER BEVERWIJK, BLOEMENDAAL EDAM, HILLEGOM, HOOFD-DORP, LISSE, PURMEREND IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL . . . f 4.050.000.— RESERVE ca. . . . . f 850.000.—

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

Je voulais montrer quelque sympathie à ce modeste artisan de notre reconstitution nationale et lui exprimer mon espoir de le voir bientôt retourner dans son pays et y retrouver son soleil, ses montagnes, ses oliviers et sa famille. Mais ma pauvre psychologie se trouva en défaut; le Kabyle n'avait nul désir de revoir l'Algérie et la nostalgie ne le faisait pas souffrir.

— Zi veux rester Paris, me dit-il. Z'ai fait oune demande di naturalisation.

— Ah! fis-je, je comprends. Le contact de notre civilisation t'a ouvert des horizons nouveaux; tu veux devenir un citoyen actif et conscient de la grande nation qui a fait appel à ton concours et tu désires participer aux élections législatives et à l'administration du pays.

— Qu'est-ce qui c'est ça? répliqua-t-il étonné. Voter! moi t'en fous. Zi veux mi faire titulariser balayeur poubelle pour gagner mes dix-huit francs par jour.

Dat is weer een andere manier om oud-gedienden gelukkig te maken, dan in Nieuw Zeeland wordt toegepast. De V. S. van N. Amerika zijn nog naar een middel zoekende om de 100.000 en, die daar terugkeeren, voldoening te schenken.

Bolsjewisme in Z.-Afrika.

Dr. Molan, waarnemend premier, deelde in de Kamer mede, dat de regering een wet zal indienen tot bestrijding van de bolsjewistische propaganda in Zuid-Afrika. Deze mededeeling heeft algemeene voldoening gewekt, al werd zij door de Labour-leden met wantrouwen ontvangen.

Onlangs is op hoog gezag gemeld, dat de ontevredenheid onder de inboorlingen nooit zoo groot was als thans. Verscheidene revolutionaire en socialistische corporaties, voornamelijk bestaande uit Russen en andere vreemdelingen, geven bolsjewistische vlugschriften uit in de taal der inboorlingen. Dezer dagen is bij een proces te Maritzburg een brochureje voorgelezen, in de Zoeloetaal gedrukt, waarin de inboorlingen worden opgeroepen hun ketenen af te schudden en zich zelve vrij te maken.

Het algemeen gevoelen is, dat dergelijke ophitsingen uiterst gevaarlijk zijn en dat de buitenlandsche en bolsjewistische agitators moeten worden gedeporteerd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Koloniale Studiën.

Inhoud van No. 1, jaarg. III: Grondslagen en voorwaarden voor de hervorming van de desa, door J. W. Meijer. — Panderedit als klein-crediet, door Dr. J. H. Boeke. — Systeem in de schrijfwijze van plaatsnamen in Ned.-Indië, door L. C. Westenenk. — Het kadaster in Ned.-Indië, door L. C. F. Polderman, met Naschrift door O. P. Besseling. — Tjina Minderung. Eenige aantekeningen over het Chineesche geldschieterswezen op Java, door V. B. van Gutem. — De garnalenvisscherij van Bagan Api Api, door B. J. Haga. — Eenige beschouwingen over het arbeidscontract voor Europeesch personeel in de bergcultures, door A. J. Haakma van Royen. — Gedachtenwisseling (Een Centraal Instituut voor de opleiding van landmeters en topografen, door L. G. F. Polderman. — De onwettige titel, door Mr. G. J. Nolst Trenité. — Persoverzicht (Onze taak in Indië, door C. Lulofs). — Kroniek (Herziening van de Staatsinrichting van Ned.-Indië. — Ontginning van fossiele brandstoffen).

Weeknummer van het Bataviaasch Nieuwsblad.

Sedert het optreden als hoofdredacteur van den ir. H. J. Kiewiet de Jonge, geeft het Bataviaasch Nieuwsblad een wekelijksch bijvoegsel (in vorm en omslag welke aan dien van den z.g. „Groene Amsterdamer“ doen denken), waarin nu en dan artikelen voorkomen die speciale vermelding verdienen.

Zoo bevat No. 36 (van 16 Maart j.l.) o.a.: De Indische Jaarbeurs (te houden te Bandoeng in Mei 1920). — Iets over Oost-Javaansche kunst en hare verhouding tot de Midden-Javaansche en de Balische. Eerste gedeelte van een lezing door Dr. F. D. K. Bosch gehouden voor het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen op 25 Febr. j.l. — Amboneesche militairen, door A. Th. Manusana.

In- en Uitvoer.

In No. 18 van dit weekblad zet Th. O(p) d(e) O(oul) zijne beschouwingen voort over „Onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919“. Schr. behandelt thans het artikel thee.

1619 - Batavia - 1919.

De heer S. Kalfsch schrijft in de Mei-afl. van „Vragen van den Dag“ een artikel „Een koloniale gedenktag (1616—1919)“, waarin de verovering van Jacatra op den 30en Mei 1619 door J. P. Coen — met al de gevolgen van dien — in herinnering wordt gebracht. Schr. wijst er op dat in vroeger tijden die gebeurtenis jaarlijks werd herdacht en vindt dat er alleszins reden voor is om dat oude gebruik, zij 't voor een enkelen dag (den 30en Mei a.s.) in eere te hertsellen om daardoor te herdenken de stichting eener kolonie, welke zooveel heeft bijgedragen tot den rijkdom der natie.

De hr. Kalfsch besluit zijn gedocumenteerd artikel: „Zoo aan 't geslacht van 1619 slechts gegeven was een fundament te leggen, het huidige geslacht ziet op tegen een voltooid gebouw. Na drie eeuwen van koloniaal bezit past aan dat geslacht alleszins een dankbare herinnering aan al hetgeen in die dagen van strijd door vroegere baanbrekers werd tot stand gebracht. Zoo er ooit in Jacatra olim (gelijk Coen plecht te zeggen) nog eens een „Ruhmeshalle“ verrijst, bestemd om de nagedachtenis in eere te houden van de mannen van beteekenis uit onze koloniale historie, dan behoeft men met de keus niet verlegen te zijn. Er is ruim verschoot voor een galerij van zeevaarders, landvoogden, hervormers, krijgsoversten, organisators, kroniekschrijvers, fakkeldragers der

wetenschap en apostelen der beschaving. Maar in de eerste plaats had in het moederland zulk een stichting reden van bestaan gehad. En behalve voor een congres, gelijk het Koloniaal Instituut wilde, behalve voor een koloniaal Gedenkboek, een koloniale tentoonstelling, een koloniaal gedachtenisfeest, ware de 30ste Mei daarvoor de aangewezen dag geweest.

De Regeerings-Almanak voor Ned.-Indië.

De bekende Regeerings-Almanak voor Ned.-Indië is voor het jaar 1919, als gewoonlijk in twee flinke boekdeelen (a. Grondgebied en bevolking, enz. b. Kalender en Personalia), ter Landsdrukkerij te Batavia verschenen.

Zoekende naar een onderwerp dat ons om bijzondere redenen zeer interesseert, n.l. de opgave van in Indië verschijnende periodieke geschriften, kwamen we tot de alleronaangenaamste ontdekking dat de samensteller die opgave — zooals ze een reeks van jaren in den Almanak werd aangetroffen — eenvoudig heeft laten vervallen, voor zooverre het particuliere geschriften betreft.

De eenig bestaande bron om eenigszins volledig te weten te komen welke tijdschriften in Indië worden uitgegeven (hetzij jaarlijksche, dan wel maandelijksche, half-maandelijksche of wekelijksche periodieken) en welke couranten in de Nederlandsche zoowel als in de Inlandsche talen verschijnen, bestaat dus helaas niet meer.

Een alle Indische uitgaven omvattende particuliere periodieke publicatie behoort nog steeds tot de vrome wenschen; de Indische uitgever blijven Oost-Indisch doof als er op aan wordt gedrongen dat het ook in hun belang is — met het oog op het debiet hunner uitgaven — om gezamenlijk zoo'n „Indische maandelijksche bibliographie“ te laten verschijnen.

Voorzag in deze leemte, althans wat de periodieken betreft, tot nu toe de Regeerings-Almanak, dank zij de door niets gemotiveerde om niet te zeggen gemakzuchtige handeling van den samensteller van den jongsten jaargang, zijn we nog een stap achteruitgegaan. En dat in een tijd van ongekend snellen vooruitgang op allerlei gebied in Indië, waarmede gepaard gaat de oprichting van tal van organen om aan dien vooruitgang, die opleving, uiting te geven.

We zullen hieraan voorloopig niets meer toevoegen, doch alleen de hoop uitspreken, dat in een volgenden almanak, de bedoelde, o.i. zeer belangrijke rubriek (zie dl. I, bijl. O. O.) in eere wordt hersteld!

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereniging.

De Maart-afl. opent met de korte levensbeschrijvingen van een drietal officieren, n.l. N. W. Scheltema de Heere, (majoor der militaire administratie, geb. te Amsterdam 30 Jan. 1867, overl. te Lembang 1 Maart 1919), J. E. Jatze, (kapitein der inf. geb. te Batavia 16 Mei 1876, overl. te Malang 15 Febr. 1919); J. A. B. Memper (1e luit. der inf. geb. te Haarlem 27 April 1885, overl. nabij Iboe 8 Oct. 1918).

Van den verderen inhoud zij genoemd: De ware discipline in het leger, door Paideia. — De leiding van den geneeskundigen dienst te velde, door H. L. Roelfsema. — Hygiënische maatregelen in garnizoenen en kampementen, door H. A. E. Vennik. — Het bevooringsvraagstuk, door H. M. Luchsinger.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

In afl. 3 van den jaarg. 1919 is o.m. opgenomen den tekst eener voordracht van den hr. Van der Mark over geneeskundige hulp aan het personeel en de arbeiders, in het bijzonder wat de koelies betreft, op de ondernemingen.

In afl. 4 bespreekt de hr. Kissing de koeliewerving (in Zuid-Sumatra) en het in verband daarmee z.i. willekeurig optreden van de Arbeidsinspectie.

Mudato. Een nieuw Tijdschrift.

De eerste afl. van het in uitzicht gestelde tijdschrift der Vereniging tot bestudering van de muziek, de dans- en tooneelkunst van Oost- en West-Indië, getiteld „Mudato“ is verschenen.

Ze bevat — behalve een muziekstukje „Kinanthie Sandvong“ (voor zang en piano, getoonzet door S. Surja Ningrat), benevens een voorwoord van het Bestuur — een geïllustreerde verhandeling van Mr. J. G. Huyser over den wajang-stijl. Op welk moeilijk maar dankbaar terrein zich Mr. H. hiermede heeft begeven, blijkt wel hieruit dat Javakenners als Prof. Veth, Wilken en Poensen, die allen min of meer uitvoerig over de wajang schreven, blijkbaar niet hebben begrepen de plastisch-artistieke ontwikkeling van den wajang-stijl als stijl, evenmin als de schrijver van het groote werk de „Wajang Poerwa“, Dr. L. Serurier.

Zoo schreef, om een voorbeeld te noemen, Wilken in zijn bekend werk: „Handleiding der vergel. volkenk. van Ned.-Indië“: „De goden, halfgoden en andere wezens worden in deze wajang voorgesteld door poppen van eene gedrochtelijke menschengestalte. De eene figuur heeft een bijzonder langgerekten hals, de ander een monsterachtigen buik, de derde een misvormde ruggegraat, in één woord het geheele beeld kan niet op kunstzin bogen“.

Welk een anderen indruk krijgt men echter van die miskende en gesmade poppen van het Javaansche schimmenspel, als Mr. Huyser ze beschrijft! Als hij dan ook zegt dat men eerst na veel studie, veel zien en veel vergelijken deze Javaansche kunst-uiting ten volle zal begrijpen en waardeeren, dan durven wij verklaren dat Mr. H. door zijne interessante verhandeling getuigenis aflegt, persoonlijk het onderwerp grondig te hebben bestudeerd en begrepen, dank zij ook zijn blijkbaar niet geringe kennis van de Javaansche beeldende kunst en de literatuur.

We hopen dat het jonge tijdschrift, hetwelk voorloopig op ongeregelde tijden zal verschijnen, op den zoo noodigen steun kan rekenen van allen die belang stellen in het geestelijk leven der volken aan welke het is gewijd. De eerste aflevering maakt, ook wat de typografische verzorging betreft, een uitstekenden indruk. (Administratie-adres: Jan Luykenstraat no. 2, Amsterdam).

Rotterdamsche Bankvereniging
 Kapitaal en Reserven f 67.000.000.-
 ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
 Boompjes Rokin Mauritskade
 Coölingel Zaandam Bezuidenhout
 Delfshaven Kneuterdijk Naaldwijk
 Fellevoerd Schiedam Rijswijk
 Schiedam Vlaardingen Scheveningen
 Handelscredieten.
 Voorschotten in rekening-Courant.
 Deposito's.
 Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
 Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.
SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging
 Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-
 Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.
 Alkmaar Geldermalsen Purmerend
 Alphen a/d. Rijn Gouda Schagen
 Amersfoort Gorinchem Schoonhoven
 Apeldoorn Groenlo Stiedrecht
 Arnhem Groningen Sneek
 Assen Haarlem Stadskanaal
 Barneveld Harlingen Terneuzen
 Bodegraven Heerenveen Tholen
 Borelio Helder (den) Tiel
 Boskoop Hengelo (O.) Uithoorn
 Coevorden Hoogeveen Utrecht
 Culemborg Hoogeveen Veendam
 Delft Hulst Veenendaal
 Den Burg (Texel) Katwijk Vlissingen
 Deventer Leeuwarden Wilderynk
 Doetinchem Leiden Woerden
 Dokkum Lochem IJmuiden
 Dordrecht Meppel Zeist
 Drachten Middelburg Zierikzee
 Ede Nijmegen Zutphen
 Franeker Oostburg Zwijndrecht
DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

A. L. REIMERINGER & ZONEN
 Anno 1838.
 COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN
 ----- ASSURANTIËN -----
 ---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---
LEIDEN, Rapenburg 106-109.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank.
 Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.
 CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
 zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
 verlofgangers.
 SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars. 95

TAAMS & KEYSER
 Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
 Speciale afdeling Incourante Fondsen.
 Cultures - Industrie - Handel.
 Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
 COUPONS. REK-COURANT.

E. DUNLOP & Co.
 Heerengracht 442 Amsterdam
 met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang,
 Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.
 Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken,
 provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd,
 likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren,
 mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas,
 melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken,
 bicuits, zeep, parfumerieën, eau de cologne, patent-medicijnen.

CENTRALE BANKVEREENIGING
 Molenstraat 21a. Telefoon: Haag 1481
 's-GRAVENHAGE.
 Behandelt alle Bankzaken. — Redigeert een uitvoerig
 wekelijksch beursverslag. — Houdt ten dienste harer
 cliënten een uitvoerigarchief voor advies bij belegging.
CREDIETEN — DEPOSITO'S.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

Wendingen.

Het is wel toevallig terwijl we hierboven een nieuw tijdschrift aankondigen, hetwelk gewijd zal zijn aan de muziek-, dans- en toneelkunst van Indië, dat tegelijkertijd ons een afl. van „Wendingen”, het artistieke tijdschrift, onder oogen komt, waarin niet minder dan drie zeer belangrijke geïllustreerde opstellen, die op genoemde onderwerpen betrekking hebben.

N.1. De dans en het toneel der Javanen, door Soewardi Surya Ningrat. — De Javaansche kunstavond in Nederland, door Soorjo Poetro (I. Het lied, de samenstelling van woord en melodie. II. 't Muziekdrama als samenstelling van muziek en miniek). — Dansen op Bali, door Dr. G. Krause.

We raden nadere kennismaking met deze afl. ten zeerste aan.

* * *

Om ruimte te sparen, volgt hier onder een opgave (met bronvermelding) van uitsluitend titels der vele sedert het vorig overzicht ontvangen publicaties.

Levensschets van Dr. C. E. A. Wichmann (met portret). (Jaarboek van het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën 1919).

De tweede Volksraadzitting, door H. J. Kiewiet de Jonge (slot). (De Gids, Mei 1919).

Eerste reis naar de Tapanahoni (Suriname) (vervolg). (De Volksmissionaris, 15 April 1919).

De leproserie te Hoeta Salam (slot). — De Regentschapsraden. (De Banier, 21 Maart 1919).

Enkele mededeelingen over het looistofvraagstuk, door C. van den Bussche. (Tectona, Maart 1919).

Soja (of kedelece, op Java als tweede gewas verbouwd). (Handelsberichten No. 633).

Vervolgartikel over ricinusolie, (wonderolie, castorolie). (Oliën en Vetten, 17 April 1919).

Voedselvoorziening. — Kendangan (Zuider- en Oosterafd. van Borneo) en omstreken. (Reflector, 1919, No. 9).

Prof. Dr. C. M. Kan + (met portret). — Alfoeren op de Philippijnen, door J. C. v. E. — Mokko's (keteltrommen), door W. O. J. Nieuwenkamp. (Tijdschr. Aardr. Gen. Mei 1919).

Regenwaarnemingen op Noord-Sumatra in 1917; door Dr. L. P. de Bussy. — Is de Gramangmier schadelijk? door P. E. Keuchenius. — De met suikerriet beplante oppervlakte van Java. (Ind. Mercur, 2 Mei 1919).

Een kijkje in Indische archieven, door Ch. F. A. Beretta (Nederlandsch Archiefblad, No. 1 van 1918—1919).

Wajang (vervolg), door Sosro Sawarno. — Naar den Slamet (19—23 Mei 1918), door R. van Dulken. (Indië, Geill. Weekbl. 30 April 1919).

A journey to Java, by M. Mc. Millan. With 34 illustrations. (London, Holden and Hardingham).

De Indo-Nederlandsche Wetgeving: Staatsbladen van Ned.-Indië, bewerkt en met aantekeningen voorzien door P. E. Bendewijnse, G. H. van Soest, K. H. Boers, P. J. F. van Heutsz en Mr. W. Boekhoudt. 80e afl. 1916. Nos. 476—761 (Amsterdam, Uitg. Mij. „Elsevier”).

Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden. Koloniën 1916. Bewerkt door het Centraal Bureau voor de Statistiek. ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante).

Ingezonden.

Naar aanleiding van hetgeen de heer H. J. Vermeer in het „Koloniaal Weekblad” No. 18 schrijft over zijn ondervindingen aan boord van het s.s. „J.Pzn.Coen”, meenen ondergeteekenden ernstig te moeten protesteeren tegen de uitlatingen van dezen heer als zouden dezelfde jongelui, die op de congressen (zonder twijfel worden hier de congressen van het Ind. Verbond v. Stud. bedoeld) over idealen spreken, niets anders beoogen, dan met een gespekte beurs uit de koloniën terug te keeren.

Wij voor ons gelooven wel degelijk aan de oprechtheid van de congresbezoekers.

Wij meenen, dat deze insinuatie bij onze Indonesische medeleden van het Ind. Verb. v. Stud. een ongewenschte en geheel verkeerde opvatting zou kunnen vestigen.

Aan de redactie de vraag: of er geen critiek uitgeoefend wordt op hetgeen haar medewerkers verkiezen te schrijven? *)

W. J. LEYDS Rzn.
E. A. ZEILINGA.
P. WINK.

*) Wij laten ieder schrijver, die zijn artikel met zijn naam ondertoeft, geheel vrij in de uiting zijner denkbeelden, mits deze geen persoonlijk kwetsend karakter dragen, wat daarom volstrekt niet beteekent, dat de redactie 't met schrijver eens zou zijn. Zoo zouden wij hier willen opmerken, dat o.i. „Indonesiërs” gewoonlijk een zeer fijn onderscheidingsvermogen bezitten.

Red.-Comm.

Mededeelingen.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West”, Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni gesloten*.

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,

J. A. SOETENS.

Van de Afdeling Amsterdam:

LEZING met lichtbeelden, van den heer Dr. Th. LENS, uit Aerdenhout, op *Vrijdag 9 Mei a.s.* in de „Industriële Club” (ingang Vijgendam) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: Curaçao, zijn bevolking en economische toestanden.

Van de Vereeniging „Chung Hwa Hui”:

DEBAT-AVOND op *Zaterdag 10 Mei 1919* in het gebouw Concordia, Weesperplein (lijn 8), Amsterdam. Aanvang 7.30 n.m.

Spreekers: S. Surya Ningrat contra H. Sneevliet.

Onderwerp: Nationalistische en Socialistische tendenzen in de Indische beweging.

LEZING op *Zondag 11 Mei 1919* in het hotel Parkzicht, Hobbemastraat (lijn 2), Amsterdam. Aanvang 7.30 n.m.

Spreeker: de Heer J. E. Stokvis, oud-hoofdredacteur van de Locomotief.

Onderwerp: De Chineez en de Indische beweging.

Toegangskarten voor beide avonden zijn gratis verkrijgbaar bij het Bestuur: Oegstgeesterlaan 11, Leiden en Frans Halsstraat 13, Amsterdam.

HET BESTUUR.

**Van het Informatie-bureau:
(Henestraat 17, Den Haag).**

Commiezen-redacteur voor 's lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Ten behoeve van de Departementen van Onderwijs en Eeredienst en van Landbouw, Nijverheid en Handel in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van eenige ervaren ambtenaren.

Voor uitzending kunnen in aanmerking komen ambtenaren in Nederlandschen Staats-, provincialen of gemeentedienst, die algemeen ontwikkeld zijn en bewezen hebben den aanleg te bezitten om zich van veelsoortige zaken van administratieve aard spoedig op de hoogte te stellen en die in de behandeling daarvan een meer dan gewoon inzicht hebben getoond.

De uit te zenden personen zijn bestemd om te worden benoemd tot commies-redacteur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van / 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met twee tweejaarlijkse verhoogingen van / 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, zoodat de hoogste bezoldiging bedraagt / 500 (vijfhonderd gulden) 's maands.

Naar gelang van bekwaamheid, ervaring en diensttijd hier te lande zal de toekenning van één of van beide verhoogingen reeds dadelijk bij de indiensttreding kunnen geschieden. Om voor dadelijke toekenning onderscheidenlijk van één of van beide verhoogingen in aanmerking te kunnen komen, zal de betrokkene minstens 4 of 8 jaren in den rang van adjunct-commies of een daarmee gelijkstaanden of hooger rang moeten hebben dienst gedaan.

Bij toekenning van een bezoldiging van / 500 's maands voeren de commiezen-redacteur den titel van adjunct-referendaris.

De uit te zenden ambtenaren zullen bij gebleken geschiktheid benoembaar zijn tot referendaris, administrateur en secretaris bij de departementen van burgerlijk bestuur en de algemeene secretarie — daaronder begrepen de betrekkingen van algemeen secretaris en gouvernementsecretaris — ook indien zij niet voldoen aan de daarvoor bij het Koninklijk besluit van 11 Maart 1907 (Nederlandsch Staatsblad No. 71, Indisch Staatsblad No. 230) gestelde eischen van benoembaarheid.

**DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE**

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79. 90
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz. **BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.**

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal . . . . . f 34.408.900.—

Reservefonds . . . . . 22.440.000.—

Bijzondere Reserve . . . . . 2.000.000.— 69

ALLE BANKZAKEN

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereeniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren 107

Algemeene Levensverzekering-Bank

Koninklijk Goedgekeurd 5 Januari 1903

Gevestigd te ROTTERDAM, Hofplein
hoek Schiekade 210.

Commissarissen: Mr. A. W. SCHIPPERS, Advocaat en Procureur te Rotterdam; Dr. L. A. THOMEE, Arts te Rotterdam; JOH. KRAP, Lid van de Algemeene Rekenkamer te 's-Gravenhage.

Directeur: A. KROS Jr.
Adjunct-Directeur: A. J. A. KROS.
Medisch Adviseur: Dr. B. J. F. BAVINCK, Arts te Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: Dr. W. BOUWMAN, te Schiedam.
Accountant: C. G. MEERDER, Lid van het Nederl. Instit. v. Accountants 97

De VREDE op komst.

Het verkeer met .....

INDIË

via Suez heropend.

Verzeker U vóór vertrek bij de

NILLMIJ ...van...
1859

's-GRAVENHAGE, Veenestraat 1. 70
AMSTERDAM, Keizersgracht 508.
UTRECHT, Minrebroederstraat 22.

**Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL”
Deventer.**

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

.... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE-...
EN ONGEVALLLEN-VERZEKERINGEN

W. G. SCHEERES, Electrotechn.-Bureau, Hooigracht 1c, Tel. H. 5170, 'S-GRAVENHAGE
 ..... ELECTRISCHE INSTALLATIE OP ELK GEBIED 86

Aan de betrekking van referendaris is verbonden eene bezoldiging van / 600 (zeshonderd gulden) 's maands, welke na drie jaren dienst in dien rang wordt verhoogd tot / 700 (zevenhonderd gulden) 's maands; aan die van administrateur eene bezoldiging van / 700 (zevenhonderd gulden) 's maands met drie driejaarlijkse verhoogingen van / 100 (eenhonderd gulden) 's maands, tot ten hoogste / 1000 (een duizend gulden) 's maands.

Op de uit te zenden ambtenaren zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwnpensioenen, enz. ook zooals die later mochten worden gewijzigd of aangevuld.

Twintig jaren Indische dienst geven aanspraak op pensioen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging gedurende 24 maanden genoten of gedurende 36 maanden genoten, al naargelang die bezoldiging / 1000 of minder dan wel meer dan / 1000 heeft bedragen.

Onder zekere voorwaarden kan Nederlandsche Rijksen gemeentediens worden ingekocht voor Indisch pensioen (de inkoop som bedraagt één procent van hetgeen in totaal aan bezoldiging is genoten). Die dienst komt dan eventueel voor de helft in aanmerking.

De bezoldiging in vasten dienst genoten is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch Indië.

Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in ééns, of, met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zoeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhankelijk van de leeftijden der echtgenooten.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht in de 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;
 b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting en eerste inrichting ten bedrage van / 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden) voor hen aan wie eene aanvangsbezoldiging van / 250 's maands en van / 1500 (een duizend vijfhonderd gulden) voor hen aan wie eene aanvangsbezoldiging van / 375 of / 500 's maands wordt toegekend;

c. voor gehuwden uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat, en bedragende / 150 (een honderd vijftig gulden) 's maands, / 200 (tweehonderd gulden) 's maands of / 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, al naargelang eene bezoldiging van / 250, / 375 of / 500 's maands wordt toegekend.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad, en de betrekking zal zijn aanvaard.

Voorts wordt de aandacht van gegadigden er op gevestigd, dat zij op grond van het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 No. 12 (Staatsblad No. 259), die in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst, aan hen of te hunnen behoeve, dan wel ten behoeve van hun gezin, van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederland-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld meddelijk of onmiddellijk van landswege voldane gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas zullen moeten terugstorten, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling der Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 15 Mei a.s. bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de afdeling van het Departement), te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van eene korte omschrijving van genoten onderwijs en levensloop, hunne examen-getuigschriften (in het bijzonder voor zoover de examens verband houden met den werkring van administratief ambtenaar, als de diploma's doctoraat, rechts- en staatswetenschap, M. O. voor Staatsinrichting en Staathuishoudkunde, candidaat-gemeente-secretaris, enz.) en de hun daarbij uitgereikte cijferlijsten, zoomede eene omschrijving van de thans door hen verrichte werkzaamheden.

In het adres moet worden gemeld plaats en datum van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

De te 's-Gravenhage zetelende commissie tot schikking van gegadigden voor den Indischen kantoor dienst is belast met het onderzoek naar de geschiktheid van de gegadigden.

(Nederl. Staatscourant van 16 April 1919, No. 90).

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“,
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 63

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

 HOFLEVERANCIERS.
Wed. H. RAHDER & ZOON
 Wijnhandelaren

Filiaal: Hoofdkantoor: Filiaal: Filiaal: 100
 's-Gravenhage Amsterdam Arnhem Gorinchem
 Heemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
 Tel. H. 3493. Intero. Tel. 389. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND
 DOOR
FRANÇOIS BLOM,
 Schrijver van „De Moderne Kookkunst“
 3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512 5

□ □ DROGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Magasin de Nouveautés
 voorheen GEBR. LEVY 67
— APeldoorn —
 Dames- en Kinder-Confectie
 ..... Mode-Artikelen.....

 Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau
R. GEERAERTS-REUTER. 51
 Tel. 8196. Prinsstraat 6a. Den Haag. Tel. 8196
 LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.
 Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken
 Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

 Piano's en vleugels
DUCANOLA
 NON PLUS ULTRA
 F. A. C. F. VAN DER DOES
 LANGE HOUTSTRAAT 9
 DEN HAAG
 BREDA-MAASTRICHT
 Vraagt catalogus

Olympia Theater
 Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521
Passage-Bioscope
 Telefoon H. 3731

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma

Olympia Theater doorlopende voorstelling, aanvang acht uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321 92

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Piet Heiplein, Tel. ¹⁵⁸⁷₁₅₈₈

Bijkantoor: DEN HELDER, Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in Laan van Meerdervoort 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
- S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
- P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
- J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
- B. TH. BRONGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DINZ;
II. De Kolonie Caracao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk).
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumanie's eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam. UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN LUIERMANDEN.

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau 's-Gravenhage „KOSMOS” Weltevreden-Rijswijk

Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe. Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn). Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S ORGELS

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

W. M. WEIJNE

DANS-INSTITUUT.

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348 'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Huishoudelijke en Luxe Artikelen. Fornuizen, Haarden en Kachels.

LIPS' Brandkasten.

GEBR. NOTEBOOM - APELDOORN HOOFDSTRAAT 142.

MEUBELEN

Artistieke ontwerpen J. P. STRIJBOS

(Leeraar school voor Kunstnijverheid)

BEGROOTINGEN ZONDER VERBINDING

N. KUIPER

Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, met ingang van 1 September a.s., aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer te vervullen is de betrekking van

Leeraar in de Javaansche Taal.

Inlichtingen omtrent deze betrekking zijn te verkrijgen bij den directeur van voornoemde school.

's-GRAVENHAGE, 30 April 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

GEBR. HERS
Tuin-Architecten
JAVALAAN 27
& HILVERSUM

bevelen zich aan voor Aanleg van Tuinen en Buitenplaatsen

THEO D. SMIT,
Beëdigd Makelaar en Rijks-Taxateur. 135
Verkooplokaal, Bakenessergr. 13, Haarlem.
Bewaarpplaats van Inboedels.
TELEFOON 812.

HOEKER & ZN.
Uitsluitend adres Heerengracht 435-437
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM 7a Telefoon 309 Noord

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

*Groote voorraad
Engelsche Stoffen*

PENNOCK-COMPANY
Stationsweg 26 en 26a, Tel. H 6300, Tel.-Adr.: „Highspeed”
DEN HAAG
BANDOENG

EXPORT van AUTOMOBIEL- en .....
KOETSWERK-ONDERDEELEN

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

WIE er op gesteld is, solide nette, goed opvallende
KANTOORBOEKEN
te gebruiken, bestelle dezelve bij de N.V. BOEKDRUKKERIJ VOORH. FIRMA T. C. B. TEN HAGEN, Den Haag.
Solide bewerking. Billijke prijzen.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Voor den Zomer.
BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN
Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij ..... Stoffeerderij
... Matrassen en Beddenfabriek ... 81
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.- per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda. 109
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

M. A. v. d. ZANDT,
Telefoon S. 1096 DEN HAAG Ant. Heinsinsstr. 21
LOODGIETER DEN HAAG SMID
FITTER MUNT-INSTALLATEUR SLOTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN.
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND 126
Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensort)
Huishoudgroenten merk „Sleutels”
SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg. 95
5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.